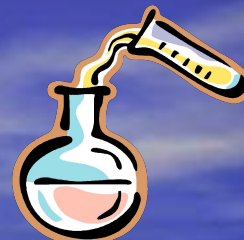

**Фииль заманларыны огренюв
тедкъикъатлар
7 сыныф ичюн дерс.**

Бир, эки, учь!
Ёлгъа чыкъмакъ кучь!
Дёрт, беш, алты!
Тенбельни къалдыр.
Еди, секиз – башлаймыз!
Тарихны биз араймыз!

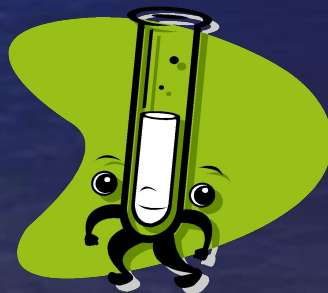

Суальханым

Тейфук Эльвина Анафиевна

Профессор
Окъямыш

1. Фииль нени бильдире?
2. Джумледе эксерий алларда насыл вазифени беджере.
3. Фиилернинъ япылгъаны ве япылмагъанына коре насыл шекиллери бар?
4. Фиилернинъ менфий шеклини япыджы насыл ялгъамалар бар?
5. Фиильнинъ къач дереджеси бар?
6. Фииль дереджелери насыл ифаделене?

**Ашагъан эдим, кете, гуллейджек,
сувукъ, биткен, атты, барар.**

Дерсимизнинъ макъсатлары:
фииль заманлары акъкъында
умумий малюмат алмакъ ве ве шу
бильгилерни амелиятта ишлетмек.

ДЕКАБРЬНИНЪ ОН АЛТЫСЫ СЫНЫФ ИШИ

**ФИИЛЬ ЗАМАНЛАРЫНЫ
ОГРЕНЮВ ТЕДКЪИКЪАТЛАР**

Заман манасы иш-арекетнинъ лакъырды этилип тургъан вакъыткъа мунасебетинен ифаделене. Иш-арекет лакъырды этилип тургъан вакъыттан эвель, лакъырды этилип тургъан вакъытнен бир заманда, лакъырды этилип тургъан вакъыттан сонъ япылувы мумкюн. Шунъа коре, фиильнинъ учь заманы бар:

- **Кечкен заман.**
- **Шимдики заман.**
- **Келеджек заман.**

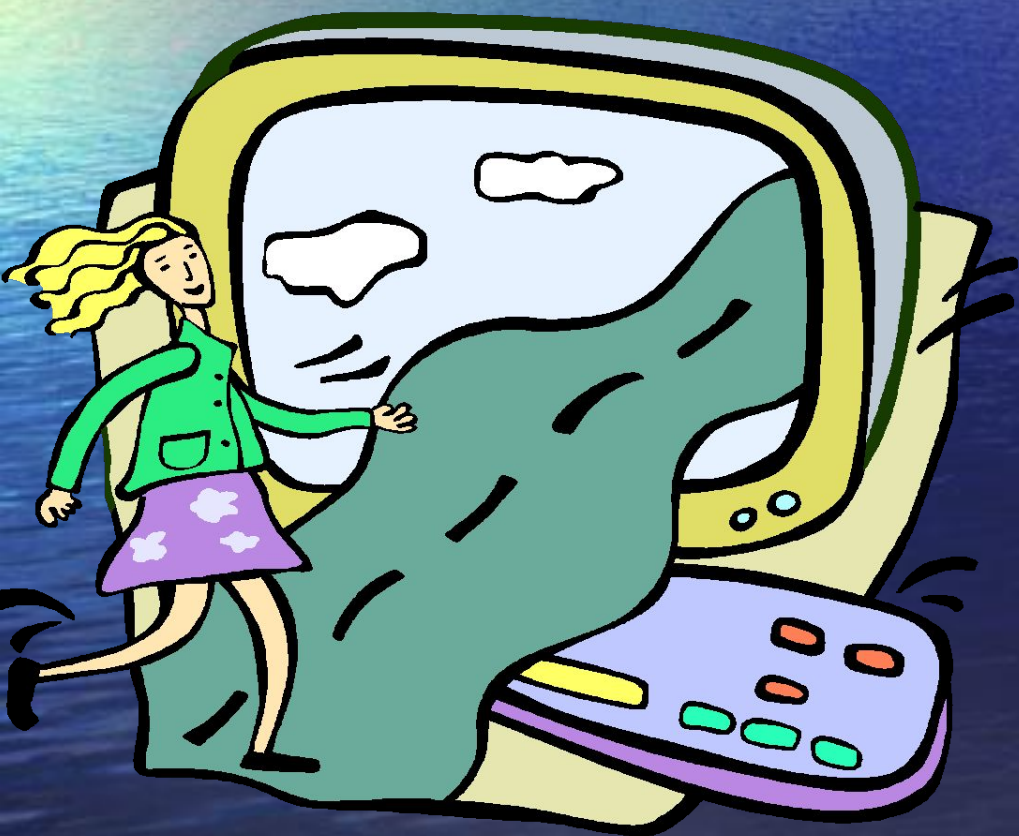
Заман машинасы

Тейфук Эльвина Анафиевна

КЕЛЕДЖЕК ЗАМАН

ФИИЛЛЕРНИ АРАШТЫРУВ

Тейфук Эльвина Анафиевна

Келеджек заман
фиили иш-
арекетни
лакъырды этилип
тургъан
вакъыттан сонъ
япылувыны
бильдире.

...- Токъта сен, мен сени кьолгъа тюшюрим, о вакъыт эсаплашырмыз.

...- Сен мени алдаттынъ, онынъ ичюн мен сени ашайджам.

...- Мына бу чувалгъа кир, сени олар тапмазлар.

...- Фындыкъны домузгъа береджем, домуз да манъа бир къылчыкъ береджек, къылчыкънен богъуляяткъан къырмыскъаны къуртараджам...

... - Олян, амма да чокъ алтыным оладжакъ, ана энди байларнынъ байы олурым!

An elderly woman with short, wavy grey hair and glasses is smiling as she uses a silver laptop. She is wearing a white, textured cardigan over a dark top. The laptop is open on a dark countertop. In the background, there is a kitchen with white cabinets and a black countertop with a sink and a potted plant.

ШИМДИКИ ЗАМАН ФИИЛЛЕРИНИ АРАШТЫРУВ

Тейфук Эльвина Анафиевна

Тейфук Эльвина Анафиевна

Тейфук Эльвина Анафиевна

Шимдики заман фииллери
акъкъында сёз юрьсетеджек
олсакъ, иш-арекет лакъырды
этилип тургъан вакъытта
япылгъаны козьде тутула.

Севинч келе, кельсе

гузель къарылгъач

Кель, къарылгъач, кель де,

баарь ёлун ач!

Юзьлер куле, куле дюнья,

сен кульсенъ,

Кель, къарылгъач, кель де,

бизге бахыт сач!

Кель, эвчигинъ яса

бизим сачакъта,

Корьгенлеринъ тюркюлернен

айт, йырла!

(«Къарылгъач» А.Одабаш)

**Къолларны котеринъиз,
Ашагъа тюшюринъиз.
Бираз энди силькинъиз.
Терекке ошатынъыз.**

**Явашчыкъ тынчланынъыз.
Янъыдан котеринъиз.
Къушлар киби, къакъынъыз.
Кене де тынчланынъыз.
Бираз сусып турынъыз,
Яваштан отурынъыз.**

КЕЧКЕН ЗАМАН ФИИЛЛЕРИНИ АРАШТЫРУВ

(c) by Guliver Altin

Тейфук Эльвина Анафиевна

Тейфук Эльвина Анафиевна

[Тейфук Эльвина Анафиевна](#)

Кечкен заман фииллери иш-арекетни лакъырды этилип тургъан вакъыттан эвель япылувыны аньлата. Кечкен заман фииллери, тизимине ве ифаделеген манасына коре, эки группагъа болюнелер:

□ **Саде кечкен заман фииллери**

□ **Муреккеп кечкен заман фииллери**

Саде кечкен заман фиили

васталы
вастасыз

(-къан/-гъан/ -кен/-ген)

Месея: кеткен, отургъан

(-ды/-ди /-ты/-ти)

Месея: язды, ичтим

Муреккеп кечкен заман фиили

васталы
вастасыз

Экен

ярдымдгы сёзю вастасынен

Меселя: кеткен экен, отургъан экен

Эди

ярдымдгы сёзю вастасынен

Меселя: язгъан эди, ичкен эди

Ягъ

чал

яз

сой

келир

Тейфук Эльвина Анафиевна

❖ Дөрт козынен ёлгъа бакъа

Къулакъ асмады.

Козь ташлады.

❖ Акъылындан чыкъты.

Бурнуны шиширеджек.

Иш кеседжек.

❖ Ичи-багъры яна.

Козь тийди

Баш айландыраджакъ

**ДИКЪКЪАТЫНЪЫЗ ИЧЮН
САГЪ ОЛУНЪЫЗ!**

САГЪЛЫКЪНЕН КЪАЛЫНЪЫЗ!

Тейфук Эльвина Анафиевна